

<p>הנחייה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר</p>	<p>הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p>ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018</p>	

12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר

מטרת הנחיה זו היא להתוות את שיקולי ב"כ היועץ המשפטי לממשלה ביחס ליישום הוראת סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001 (להלן: "החוק"), בבואו לגבש את עמדתו בעניינו של אסיר, לצורך דיון בוועדת השחרורים.

א. המסגרת החוקית:

1. הסעיף בו מתמקדת הנחיה זו הוא סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, אשר קובע כדלקמן:

"10. שיקולים נוספים להחלטת הועדה

(א) במקרים בעלי חומרה ובנסיבות מיוחדות שבהם סברה הועדה כי שחרורו של האסיר על-תנאי יפגע במידה חמורה באמון הציבור במערכת המשפט, אכיפת החוק ובהרתעת הרבים, משנוצר יחס בלתי סביר בין חומרת העבירה, נסיבותיה והעונש שנגזר על האסיר לבין תקופת המאסר שיישא האסיר בפועל אם ישוחרר, רשאית הועדה להביא בחשבון גם נתונים אלה בהחלטתה, נוסף על הנתונים המפורטים בסעיף 9; משקלם של הנתונים לפי סעיף קטן זה בהחלטת הועדה יפחת ככל שיגדל החלק מעונש המאסר שהאסיר כבר נשא."

2. סעיפים נוספים העומדים ברקע ההתייחסות לסעיף 10(א) לחוק, הם סעיפים 3 ו-9 לחוק, אשר קובעים כדלקמן:

"3. שחרור על-תנאי – תקופת מאסר מעל שישה חודשים

אסיר, למעט אסיר עולם, הנושא עונש מאסר לתקופה העולה על שישה חודשים, שנשא לפחות שני שלישים מתקופת המאסר שעליו לשאת, רשאית ועדת שחרורים, לבקשתו, לשחררו על-תנאי מנשיאת יתרת תקופת המאסר; ואולם לא תשחרר ועדת השחרורים אסיר כאמור, אלא אם כן שוכנעה כי האסיר ראוי לשחרור וכי שחרורו אינו מסכן את שלום הציבור."

<p align="center">הנחייה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר</p>	<p align="center">הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p align="center">ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018</p>	

9". שיקולי הועדה

בבואה להחליט אם ראוי אסיר לשחרור על-תנאי, תשקול הועדה את הסיכון הצפוי משחרורו של האסיר לשלום הציבור, לרבות למשפחתו, לנפגע העבירה ולביטחון המדינה, את סיכויי שיקומו של האסיר ואת התנהגותו בכלל; לשם כך תביא הועדה בחשבון, בין השאר, נתונים אלה:

(1) העבירה שבשלה נושא האסיר עונש מאסר, לרבות נסיבות ביצועה, סוגה, חומרתה, היקפה ותוצאותיה, תקופת המאסר שגזר עליו בית המשפט, קנס או פיצוי לפי סעיף 77 לחוק העונשין, שהוא חויב בהם בגזר הדין כאמור, האם שילמם ואם לא שילמם – הסיבות לכך, וכן הקלה בעונש אם ניתנה לו בידי נשיא המדינה;

(2) תוכנם של כתבי אישום התלויים ועומדים נגד האסיר; סוגי העבירות שבהן הוא מואשם, נסיבות ביצוען ותוצאותיהן, על פי האישומים;

(3) הרשעותיו הקודמות של האסיר, מספרן, תכיפותן, סוגי העבירות שבהן הורשע, חומרתן, נסיבות ביצוען, תוצאותיהן, היקפן ותקופות המאסר שנשא בשלהן;

(4) דיונים קודמים בוועדות בענינו של האסיר והחלטות בהם, לרבות בענין ביטול שחרורו על-תנאי;

(5) הקלות בעונש שנתן לו נשיא המדינה בשל עונשי מאסר קודמים שהוטלו עליו;

(6) התנהגות, חיובית או שלילית, של האסיר בבית הסוהר במהלך תקופת מאסרו, כמפורט להלן:

(א) התנהגות טובה של האסיר במהלך תקופת המאסר;

(ב) גילוי יחס חיובי מצד האסיר לעבודה ולצעדים שנקטו לשם שיקומו;

(ג) שימוש בסם מסוכן, כהגדרתו בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], תשל"ג-1973 (להלן - סם מסוכן);

<p>הנחיה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר</p>	<p>הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p>ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018</p>	

(ד) גמילה משימוש בסם מסוכן ;

(ה) עבירה פלילית שעבר האסיר וסוג העבירה ;

(ו) התנהגות שיש בה כדי לפגוע פגיעה של ממש באסירים אחרים או בסוהרים או לשבש את סדריו של בית הסוהר ;

(ז) מעורבות בפעילות עבריינית, בין בתוך כותלי בית הסוהר ובין מחוץ להם ;

(ח) בריחה מבית הסוהר או חזרה אליו שלא במועד ;

(7) חוות דעת על האסיר שנתנו שירות בתי הסוהר, משטרת ישראל או רשויות הביטחון, ובמקרים המתאימים גם חוות דעת מקצועיות, בין השאר בנושא גילוי עריות, אלימות במשפחה ובריאות הנפש ;

(8) חוות דעת של הרשות לשיקום האסיר, אם ניתנה, לענין שחרורו על-תנאי של האסיר, כמפורט להלן, שלה יינתן משקל גדול יותר ככל שהחלק מעונש המאסר שנשא האסיר קטן יותר :

(א) חוות דעת הכוללת תכנית לשיקומו של האסיר, אפשרויות השתלבותו בעבודה סדירה או בתכנית טיפולית ; לענין זה תובא בחשבון גם מידת הפיקוח על התכנית המוצעת על ידי הרשות לשיקום האסיר ;

(ב) חוות דעת שלפיה אין האסיר זקוק לתכנית שיקום ושהוא אינו מגלה דפוסי התנהגות עבריינית ;

(ג) חוות דעת שלפיה אין האסיר מתאים לשיקום ;

(9) לענין אסיר שהוטל עליו בצו מבחן לפי פקודת המבחן, לעמוד בפיקוחו של קצין מבחן לאחר שחרורו מהמאסר – חוות דעת של שירות המבחן, אם ניתנה, לענין שחרורו על-תנאי של האסיר ;

(10) נתונים אישיים של האסיר, לרבות גילו ומצבו המשפחתי."

3. בעוד שסעיפים 3 ו-9 לחוק רלוונטיים ביחס לכל בקשה של שחרור על-תנאי ממאסר, סעיף 10(א) לחוק רלוונטי רק במקרים חריגים, כפי שיפורט בהנחיה. יובהר, כי הנחיה זו אינה

<p>הנחיה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר</p>	<p>הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p>ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018</p>	

מתמקדת ביישום הוראות סעיפים 3 ו-9 לחוק זה. אלה מוזכרים בהנחיה רק כרקע להוראת סעיף 10(א) לחוק.

ב. עקרונות כלליים:

4. ב"כ היועץ המשפטי לממשלה יגבש את עמדתו לקראת הדיון בוועדת השחרורים, בהתאם להוראות החוק, הפסיקה, הנחיות היועץ המשפטי לממשלה והנחיות פרקליט המדינה, לרבות ההנחיה דנן העוסקת בתחולת סעיף 10(א) לחוק.

5. כלל נקוט הוא כי לא עומדת לאסיר זכות קנויה לקיצור עונשו.¹

6. סעיף 3 לחוק מקנה לוועדת השחרורים סמכות להורות על שחרורו המוקדם של אסיר ממאסרו, רק אם סברה כי האסיר המבקש שחרור "ראוי לשחרור מוקדם" וכן כי "השחרור אינו מסכן את שלום הציבור". מדובר בתנאים מצטברים, והנטל להוכחתם מוטל על כתפי המבקש שחרור מוקדם.²

7. בהמשך לכך מונה סעיף 9 לחוק את השיקולים שבהם על ועדת שחרורים להתחשב שעה שהיא בוחנת אם אסיר "ראוי לשחרור מוקדם", ובכללם הסיכון הצפוי לשלום הציבור (לרבות למשפחתו, לנפגע העבירה ולביטחון המדינה), סיכויי השיקום של האסיר והתנהגותו בכלא. במסגרת שיקולים אלה, **שאינם** בבחינת רשימה סגורה,³ מונה הסעיף שורה של נתונים שעל הוועדה להתחשב בהם, כגון: טבעה של העבירה בה הורשע האסיר; אם שילם קנס או פיצוי לנפגע העבירה, שהוטל על ידי בית משפט, ואם לא שילם – הסיבות לכך; כתבי אישום תלויים ועומדים; הרשעותיו הקודמות; דיונים קודמים בוועדות שחרורים; הקלות בעונש מנשיא המדינה במאסרים קודמים; התנהגותו של האסיר בתקופת המאסר, לרבות היחס שהביע כלפי צעדים שנקטו לצורך שיקומו; חוות דעת שניתנו בשב"ס לגביו; חוות דעת המשטרה ורשויות הביטחון; חוות דעת בנושא גילוי עריות, אלימות במשפחה ובריאות הנפש; חוות דעת הרשות לשיקום האסיר והנתונים האישיים של האסיר.

¹ ראו רע"ב 10349/08 מדינת ישראל נ' סמיר גנאמה, בפס' 41 לפסק דינה של כב' השופטת פרוקצ'יה (פורסם באר"ש, 20.7.09) וההפניות שם.

² שם, בפס' 42 לפסק דינה של כב' השופטת פרוקצ'יה.

³ רע"ב 3340/16 פתחי גנאמה נ' ועדת השחרורים המיוחדת, בפס' 10 לפסק הדין (פורסם באר"ש, 22.5.16) (להלן: "עניין פתחי גנאמה").

<p align="center">הנחייה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר</p>	<p align="center">הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p align="center">ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018</p>	

8. השיקולים המנויים בסעיפים 3 ו-9 לחוק הם כאלה שמתייחסים לאסיר עצמו – למסוכנות הנשקפת ממנו (תקנת הכלל), ולשיקומו והתנהגותו בכלא (תקנת הפרט).⁴ סעיפים אלה מיושמים ברגיל, ביחס לכל בקשה של אסיר לשחרור על-תנאי ממאסר.

9. נוסף על הנתונים הנוגעים לאסיר עצמו, מוסיף סעיף 10(א) לחוק שיקולים נוספים. ייחודם של השיקולים המפורטים בסעיף 10(א) לחוק הינו בכך שעיקרם בהיבטים חיצוניים לנאשם, אשר משקפים היבטים ציבוריים של אמון הציבור במערכת המשפט, אכיפת החוק והרתעת הרבים.⁵ על-כן, סעיף 10(א) לחוק מיושם, על פי הדין, במקרים חריגים בלבד, כפי שיפורט בהמשך ההנחיה.

10. במקרים חריגים, שבהם מתקיימים הקריטריונים הקבועים בסעיף 10(א) לחוק, על ב"כ היועץ המשפטי לממשלה לאזן בין השיקולים הקבועים בסעיף 10(א) לחוק לבין השיקולים העולים מתוך סעיפים 3 ו-9 לחוק.⁶ יתכנו מקרים חריגים שבהם יתנגד ב"כ היועץ המשפטי לממשלה לשחרור מוקדם, וזאת רק בשל התקיימותן של הנסיבות המנויות בסעיף 10(א) לחוק.⁷

11. על הרציונאל שעמד בבסיס חקיקת סעיף 10(א) לחוק, ניתן ללמוד מן ההלכה שנקבעה בפרשת הוועד הציבורי נגד עינויים (פרשת שקולניק), שבעקבותיה נחקק הסעיף, ולפיה:

35. [...] ככלל, נקודת המוצא הינה כי שיקולי אינטרס הציבור והשיקולים האחרים, ובהם תקנת הפרט ותקנת הכלל, הובאו בחשבון על-ידי בית-המשפט הגוזר את עונשו של האסיר. על-פי מצב הדברים הרגיל – ועל-פי המקובל אצלנו מימים ימימה – ועדת השחרורים מעניקה רישיון חופש לאסיר שהשלים שני שלישים מהמאסר המוטל עליו בהתקיים התנאים בדבר תקנת הפרט ותקנת הכלל. ברגיל, אין ברישיון חופש זה כדי לפגוע באינטרס הציבור. זו היא "הנחת העבודה". זו היא נקודת המוצא. אך קיימים מקרים יוצאי-דופן. אלה הם מקרים מיוחדים וחריגים שבהם מתן רישיון החופש בחלוף שני שלישים מתקופת העונש יפגע באינטרס הציבור.

⁴ בג"ץ 89/01 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ועדת השחרורים, בית הסוהר מעשיהו, שב"ס, בפס' 22 לפסק דינו של כבי הנשיא ברק (פורסם באר"ש, 18.2.01) (להלן: "פרשת הוועד הציבורי נגד עינויים" או "פרשת שקולניק").

⁵ עניין פתחי גנאמה, בפס' 18 לפסק הדין.

⁶ פרשת הוועד הציבורי נגד עינויים (פרשת שקולניק), בפס' 35-36 לפסק דינו של כבי הנשיא ברק; עניין פתחי גנאמה, בפס' 19 לפסק הדין; פרשת הוועד הציבורי נגד עינויים (פרשת שקולניק), בפס' 35 לפסק דינו של כבי הנשיא ברק.

⁷ ראו למשל רע"ב 4039/15 צרפתי נ' היועץ המשפטי לממשלה (פורסם באר"ש, 10.8.15).

<p>הנחייה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר</p>	<p>הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p>ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018</p>	

במקרים מיוחדים וחריגים אלה על ועדת השחרורים ליתן משקל גם לשיקולים של אינטרס הציבור. מקרים מיוחדים אלה מתאפיינים בכך שמכלול נסיבות המקרה, לרבות היחס בין חומרת העבירה לבין העונש שעל האסיר לרצות בפועל, הן מיוחדות וחריגות, באופן שמתן רישיון חופש לאחר ריצוי שני שלישים מהעונש המקורי שקבע בית-המשפט יפגע פגיעה מיוחדת באינטרס הציבור. מקרים אלה יתאפיינו בדרך-כלל לא בסוג העבירה שבה הורשע האסיר, אלא במכלול נסיבות המקרה, ובהן היחס בין חומרת המקרה לבין העונש שעל האסיר לרצות בפועל. כך, למשל, ברגיל, גם מי שהורשע ברצח יקבל רישיון חופש לאחר שנקצב עונשו, והתקיימו בו השיקולים של תקנת הפרט ותקנת הכלל. אך יש מעשי רצח שנעשו בנסיבות כה מיוחדות וחריגות, עד כי מתן רישיון חופש לאסיר שהשלים שני שלישים מהמאסר המקורי שנגזר עליו – ובמיוחד כך אם המאסר המקורי קוצר בעקבות חנינה – יזעזע קשות את אמון הציבור באפקטיביות המשפט הפלילי ויפגע עמוקות בתחושת הצדק של הציבור. במצב דברים זה על ועדת השחרורים להתחשב בשיקולי אינטרס הציבור.

36. הנה-כי-כן, עניין לנו במקרים חריגים ומיוחדים שבהם יש ליתן משקל של ממש לשיקולים של אינטרס הציבור (ראו פרשת דותן [2], בעמ' 752). ודוק, במצבים אלה אין לשיקולים של אינטרס הציבור ערך מוחלט. אין להתחשב רק בהם. על ועדת השחרורים להעמיד על כף המאזניים את השיקולים בדבר תקנת הפרט ותקנת הכלל מזה ואת השיקולים של אינטרס הציבור מזה, ועליה לאזן ביניהם. כמובן, ככל שמכלול נסיבות המקרה הן חמורות יותר, כך יינתן לשיקולי אינטרס הציבור משקל נכבד יותר; ככל שהאסיר מתקרב לריצוי מלוא עונשו, יינתן לשיקולי תקנת הפרט ותקנת הכלל משקל כבד יותר. עניין לנו באיזון עדין שעל ועדת השחרורים לעורכו בכל מקרה ומקרה. [...]."

הנחיות פרקליט המדינה	הנחייה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר
	ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018

ג. התווית מדיניות ב"כ היועץ המשפטי לממשלה ודרישת אישור של גורם בכיר להעלאת הטיעון:

ג.1. כללי:

12. ככלל, עמדתו של ב"כ היועץ המשפטי לממשלה ביחס לשחרור על-תנאי של אסיר, תקבע בהתאם לשיקולים הקבועים בסעיפים 3 ו-9 לחוק, הדנים בשאלה אם האסיר ראוי לשחרור מוקדם ואם שחרורו יסכן את שלום הציבור.

13. התנגדות ב"כ היועץ המשפטי לממשלה לשחרור מוקדם של אסיר בגין השיקולים הקבועים בסעיף 10(א) לחוק, תיעשה רק במקרים חריגים ויוצאי דופן,⁸ כשנמצאה הצדקה מיוחדת להחלתם של שיקולים ציבוריים, בהתאם להוראות הדין, ובאישור פרקליט מחוז, לאחר התייעצות עם הממונה על ענייני ועדות שחרורים בפרקליטות המדינה.

14. כפי שצוין מעלה, במקרים החריגים שבהם יש לשקול את האינטרס הציבורי בהתאם לשיקולים המנויים במסגרת סעיף 10(א) לחוק, על ב"כ היועץ המשפטי לממשלה לבחון את השיקולים הקבועים בסעיף 10(א) לחוק ולאזנם מול השיקולים העולים מתוך סעיפים 3 ו-9 לחוק.⁹

15. ככל שגדל החלק מעונש המאסר שאסיר כבר נשא, משקלם של השיקולים הציבוריים לפי סעיף 10(א) לחוק יפחת.¹⁰

בנוסף, ככל שמדובר במקרה שהוא בעל חומרה רבה יותר (לעניין זה ראו ההתייחסות ל"מקרים חמורים ובנסיבות מיוחדות" המפורטת בסעיף 17 להנחיה), כך יש ליתן לסעיף 10(א) לחוק משקל רב יותר במסגרת האיזון עם סעיפים 3 ו-9 לחוק.¹¹

16. במקרים בהם סבור ב"כ היועץ המשפטי לממשלה כי אין מקום להסכים לשחרור הן מטעמים הקשורים בסעיפים 3 ו-9 לחוק והן מטעמים אשר מבוססים על סעיף 10(א) לחוק, יש לבסס

⁸ שם, בפסי' 28 לפסק דינו של כבי הנשיא ברק; רע"ב 9837/03 גרסיה נ' ועדת השחרורים, בית הסוהר מעשיהו ואח', בפסי' 5 לפסק הדין (פורסם באר"ש, 20.1.04).

⁹ עניין פתחי גנאמה, בפסי' 19 לפסק הדין; פרשת הוועד הציבורי נגד עינויים (פרשת שקולניק), בפסי' 35 לפסק דינו של כבי הנשיא ברק.

¹⁰ ראו בסיפא לסעיף 10(א) לחוק: "משקלם של הנתונים לפי סעיף קטן זה בהחלטת הוועדה יפחת ככל שיגדל החלק מעונש המאסר שהאסיר כבר נשא"; עניין פתחי גנאמה, בפסי' 19 לפסק הדין.

¹¹ פרשת הוועד הציבורי נגד עינויים (פרשת שקולניק), בפסי' 36 לפסק דינו של כבי הנשיא ברק; עע"א (ת"א) 2589/07 מנבר נ' ועדת השחרורים גוש מרכז, בפסי' 47 לפסק הדין (פורסם בנבו, 15.1.08).

הנחיות פרקליט המדינה	הנחייה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר
	ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018

תחילה את ההתנגדות על הוראות סעיפים 3 ו-9 לחוק, ובנוסף – לטעון להתקיימותו של סעיף 10(א) לחוק.

ג.2. פרשנות סעיף 10(א) לחוק:

17. סעיף 10(א) לחוק קובע תנאים מצטברים¹² אשר רק בהתקיימם מוצדק להחילו, כדלקמן:

- (1) מקרים בעלי חומרה ובנסיבות מיוחדות.
- (2) שחרורו של האסיר על-תנאי יפגע במידה חמורה באמון הציבור במערכת המשפט, אכיפת החוק ובהרתעת הרבים.
- (3) הפגיעה החמורה באמון הציבור במערכת המשפט, אכיפת החוק ובהרתעת הרבים תיווצר כתוצאה מכך, שהחלטה על השחרור המוקדם תיצור יחס בלתי סביר בין חומרת העבירה, נסיבותיה והעונש שנגזר על האסיר, לבין תקופת המאסר שיישא האסיר בפועל אם ישוחרר.

18. לצורך פרשנות כל אחד משלושת התנאים המצטברים אשר קבועים בסעיף 10(א) לחוק, ניתן להיעזר בקריטריונים – שאינם מהווים רשימה סגורה – המפורטים להלן:

19. "מקרים בעלי חומרה ובנסיבות מיוחדות" –

- א. ניתן ללמוד על חומרתו וחריגותו של המקרה מתוך התבטאויות מפורשות של בית המשפט במסגרת פסק הדין שגזר את דינו של האסיר.¹³
- ב. ככלל, יופעל הסעיף במקרים חמורים במיוחד ובעבירות חמורות (כגון עבירות מין ואלימות שבוצעו בנסיבות חמורות) אשר כרוך בביצוען פגם מוסרי חמור.¹⁴
- ג. לא די בסוג עבירה מסוים כדי לקבוע כי מתקיים תנאי זה בסעיף (כך הדבר אף אם מדובר ברצח למשל), ויש לתת את הדעת למכלול נסיבות המקרה.¹⁵

¹² רע"ב 6803/04 אנג'ל נ' בית המשפט המחוזי בתל אביב יפו, בפס' 10 לפסק הדין (פורסם באר"ש, 27.9.04) (להלן: "פרשת אנג'ל").

¹³ עע"א (ת"א) 2589/07 מנבר נ' ועדת השחרורים גוש מרכז, בפס' 34 לפסק הדין (פורסם בנבו, 15.1.08).

¹⁴ פרשת הוועד הציבורי נגד עינויים (פרשת שקולניק), בפס' 5 לפסק דינה של כב' השופטת ביניש.

¹⁵ שם, בפס' 35 לפסק דינו של כב' הנשיא ברק.

<p align="center">הנחייה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר</p>	<p align="center">הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p align="center">ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018</p>	

ד. ניתן ללמוד על התאמת העבירה להוראות הסעיף, כאשר חומרתה ונסיבותיה הן קשות וחריגות.¹⁶ לצורך כך ניתן להתחשב במבחנים הבאים: האם העבירה בוצעה באופן מחושב וקר רוח ("בדס קר"); האם הנפגע נוצל לרעה, כבודו חולל או גופו הושחת בזמן ביצוע העבירה או לאחריה; האם העבירה בוצעה תוך הפגנת חוסר גרישות בולט לסבלו של הנפגע; האם העבירה בוצעה כלפי קטין או חסר ישע; מה היו תוצאות העבירה; וכיו"ב.¹⁷

ה. ככל שמדובר בעבירת רצח, ניתן ללמוד על חומרת העבירה אם בית המשפט שגזר את הדין עשה שימוש בהוראת סעיף 30ב לחוק שחרור על-תנאי ממאסר (ביחס לשאלת קציבת העונש), וקבע כי מדובר במעשה שבוצע "בנסיבות חריגות בחומרתן". ככל שבית המשפט בחר שלא לעשות שימוש בסעיף, על אף בקשת התביעה בתיק, יהיה זה שיקול שלא לטעון כי מדובר ב"מקרים בעלי חומרה ובנסיבות מיוחדות", כמתבקש לצורך שימוש בסעיף 10(א) לחוק.¹⁸ לעניין תיקים שבהם נגזר הדין לפני כניסתו לתוקף של סעיף 30ב לחוק, הרי שמעבר לקריטריונים המפורטים בסעיף זה, ניתן להיעזר גם במבחנים הקבועים בסעיף 9 להנחיית פרקליט המדינה מספר 9.18, לעניין רצח חריג בחומרתו.

ו. יש לשקול לטעון להתקיימותו של תנאי זה בסעיף גם במקרים הבאים:

(1) כאשר חומרת העבירה ונסיבותיה המיוחדות יצרו "טראומה לאומית".¹⁹

(2) במקרים שבהם היקף תוצאותיה והשלכותיה של העבירה החמורה הינו יוצא דופן, כמו למשל במצב של ריבוי קורבנות. לדוגמה – מסייעים למפגעים, אשר מביאים בביצוע העבירה להרג רחב, כשמטרת העבירה הינה לזרוע פחד ואימה בציבור כולו.²⁰

¹⁶ רע"ב 3686/10 סמיר גנאמה נ' ועדת השחרורים, בפס' 11 לפסק הדין (פורסם באר"ש, 9.12.10).

¹⁷ השוו: נתנאל דגן "שיקולי אינטרס הציבור בהליך השחרור המוקדם" עלי משפט י"א 164 (תשע"ד).

¹⁸ סעיף 30 לחוק שחרור על תנאי, נחקק במסגרת תיקון מס' 14 לחוק, תשע"ה–2014, ופורסם ביום 16.11.14 (ס"ח 2473).

¹⁹ עניין פתחי גנאמה, בפס' 19 לפסק הדין. וראו בפס' 4 לפסק הדין: "רצח אכזרי של נער צעיר, שנחטף ונרצח באכזריות לאחר שבוצע בו מעשה סדום, וזאת בשל היותו יהודי".

²⁰ ראו לדוגמה עע"א (נצ') 39/10 מחאג'ינה נ' ועדת השחרורים, בפס' 11 לפסק הדין (פורסם בנבו, 18.2.10). פסק דין זה נגע לאסיר אשר הסיע מחבלת מתאבדת שהביאה למותם של 21 בני אדם. כתוצאה מהעבירה שביצע, נגרמה פגיעה חמורה בקורבנות רבים, פגיעה שהיקפה נרחב וחורג מגדרה של עבירה רגילה, מה גם שהעבירה הביאה לפגיעה בציבור כולו, ברוחו ובחוסנו. על כן קבע בית המשפט המחוזי כי היקף השלכותיה של פגיעה זו חורג מהיקפן של עבירות

<p align="center">הנחייה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר</p>	<p align="center">הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p align="center">ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018</p>	

(3) במקרים שבהם בוצעה עבירה חמורה, בעלת פגם מוסרי חמור, תוך ניצול מעמד ציבורי או מעמד של מרות.²¹ לדוגמה – כאשר אדם שמונה כאפוטרופוס על חוסים לוקים בנפשם ובשכלם מבצע עבירה חמורה נגד חוסיו.

(4) במקרים חמורים במיוחד, בעבירת הריגה שהביאה למספר רב של קורבנות, הרי שגם כאשר מדובר ביסוד נפשי של פזיזות, ניתן לטעון לתחולת הסעיף כאשר העבירה בוצעה מתוך אדישות לתוצאה ונטילה במודע של סיכון בלתי סביר כלפי הנפגעים הפוטנציאליים, ובמיוחד כאשר מדובר בעבירה שהיא בגדר "מכת מדינה".²²

20. ככלל, אין לטעון לתחולת הסעיף כאשר העבירה שבוצעה היא מסוג רשלנות.

21. "פגיעה חמורה באמון הציבור במערכת המשפט, אכיפת החוק ובהרתעת הרבים" –

א. ככלל, נדרש כי בנסיבות החמורות והמיוחדות של המקרה, היחס בין העבירה, העונש שנגזר על האסיר והעונש שירצה בחלוף שני שלישים מהמאסר, "יזעזע קשות את אמון הציבור באפקטיביות המשפט הפלילי ויפגע עמוקות בתחושת הצדק של הציבור".²³

ב. במקרים המתאימים יש להתייחס למסר הציבורי שיש בהחלטה, לציבור בכלל, וכן לעבריינים ולנפגעי עבירה. לדוגמה, יש לשקול הפעלת הסעיף אם המסר הציבורי שבשחרור הקונקרטי עלול להגביה את המשוכה הנפשית שעל קורבנות העבירה יהיה לצלוח בטרם יגישו תלונה.^{24 25}

רגילות בהיותן משום אסון לאומי; דוגמה נוספת: ע"א (נצ') 1022/09 נאדי נ' ועדת השחרורים, בפס' 24 לפסק הדין (פורסם בנבו, 25.5.10).

²¹ עת"א 21730-12-15 נילמן נ' מדינת ישראל, בעמ' 4 ו-7 לפסק הדין (פורסם בנבו, 22.3.16).

²² רע"ב 7920/17 ירון ברכה נ' מדינת ישראל, בפס' 10 לפסק הדין (פורסם בנבו, 15.02.18).

²³ פרשת הוועד הציבורי נגד עינויים (פרשת שקולניק), בפס' 35 לפסק דינו של כב' הנשיא ברק.

²⁴ כך לדוגמה בבג"ץ 6067/11 הפרקליט הצבאי הראשי נ' הוועדה הצבאית לעיון בעונש, בפס' 68 לפסק דינו של כב' השופט מלצר (פורסם באר"ש, 2.2.12) (להלן: "פרשת עאטף זאהר"), שם פירש בית המשפט את הפגיעה בהקשר זה ביחס לעברייני מין – בית המשפט התייחס לנסיבות המקרה שבו קצין בכיר אנס פקודה ולמסר הקשה שעשוי להישלח לציבור בכלל ולחוטאים בפרט, כי עברייני מין יוכלו לזכות באופן אוטומטי כמעט בהקלה אף אם לא יודו במעשיהם ויכו על חטא. המסר לנפגעות עבירות המין הוא שמסע החתחתים שהן צפויות לעבור אם תחלטנה להגיש תלונה ממילא לא ישיג את המטרה של מיצוי הדין עם העברייני עד תומו. החלטה לשחרר בשחרור מוקדם עברייני זה מגביהה את המשוכה הנפשית שעל קורבן העבירה לצלוח בטרם תחליט להגיש תלונה.

²⁵ פרשת אנג'ל, בפס' 6, 11 לפסק הדין (פורסם באר"ש, 27.9.04); וראו גם רע"ב 2544/06 נגיב נ' ועדת השחרורים – כלא "אשל", בפס' 4 לפסק הדין (פורסם באר"ש, 29.3.06).

<p>הנחייה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר</p>	<p>הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p>ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018</p>	

ג. פגיעה חמורה באמון הציבור יכולה להיווצר בעבירה אשר חורגת מהיחסים שבין הקורבן לבין העבריין, ונעשתה מתוך מטרה לפגוע בציבור הרחב. לדוגמה – כאשר המניע הוא לאומני-אידיאולוגי מובהק, באופן המצדיק לראות בכלל הציבור כנפגע עקיף של העבירה.²⁶

ד. פגיעה חמורה באמון הציבור יכולה להיווצר גם בעבירות אשר בהן היקף תוצאותיה והשלכותיה של העבירה החמורה חורג מהיקפן של עבירות רגילות, פוגע בציבור רחב, ובמקרים מסוימים אף הופך אותן ל"אסון לאומי". לדוגמה – מסייעים למפגעים, אשר מביאים בביצוע העבירה להרג רחב, כשמטרת העבירה הינה לזרוע פחד ואימה בציבור כולו.²⁷

22. "יחס בלתי סביר בין חומרת העבירה, נסיבותיה והעונש שנגזר על האסיר, לבין תקופת המאסר שיישא האסיר בפועל אם ישוחרר" –

- א. יחס בלתי סביר כאמור יכול להיווצר באותם מקרים חמורים וחריגים שפורטו לעיל.
- ב. יחס בלתי סביר שכזה עשוי להיווצר בגין כך שקיצור תקופת המאסר יביא לפער משמעותי מאוד בין עונש המאסר שירוצה בפועל לתקופת המאסר שנגזרה במקור. הדבר עשוי לבוא לידי ביטוי, לדוגמה, במקרים חמורים ובנסיבות מיוחדות שבהם כבר ניתנה לאסיר הקלה בעקבות חנינה,²⁸ וכן כאשר בנסיבות חריגות מרצה האסיר עונש מאסר קצר משמעותית ביחס לעונש שנגזר עליו במקור, בשל הליכי הסגרה.²⁹
- ג. השאלה אם האסיר מרצה את עונש המאסר, כולו או חלקו, בחופף לעונש אחר, עשויה להשפיע אף היא על שאלת קיומו של יחס בלתי סביר.³⁰
- ד. ככלל, לא ייטען כי עונש שהושג במסגרת הסדר טיעון, שבו הייתה הסכמה על העונש מטעם התביעה, הוא עונש "קל מדי" ביחס לחומרת העבירה שיוחסה לאסיר מלכתחילה, ועל-כן אין לטעון כי עקב "קולתו היחסית" של העונש שהוטל מתקיים תנאי זה.³¹

²⁶ עע"א (נצי) 80/10 גנאמה נ' ועדת השחרורים, בפס 46 לפסק הדין (פורסם בנבו, 26.4.10).

²⁷ ראו לעיל הי"ש 20.

²⁸ פרשת הוועד הציבורי נגד עינויים (פרשת שקולניק), בפס' 5 לפסק דינה של כב' השופטת ביניש; עניין פתחי גנאמה, בפס' 19 לפסק הדין.

²⁹ פרשת אנג'ל, בפס' 11 לפסק הדין.

³⁰ עניין פתחי גנאמה, בפס' 19 לפסק הדין.

<p>הנחיה מספר 12.12 – יישום סעיף 10(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר</p>	<p>הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p>ט"ו מר-חשוון התשע"ט, 24 אוקטובר 2018</p>	

ה. ככלל, אין לטעון ליחס בלתי סביר, במקרים שבהם מועד השחרור המוקדם תואם את משך העונש שלפי דעת מיעוט שניתנה בפסה"ד היה אמור להיות משך המאסר המלא בהליך הפלילי, או מועד קרוב אליו.³²

ג.3. הנחיות כלליות נוספות:

23. יש לנקוט משנה זהירות בהתייחסות להד התקשורת שניתן לפרשה, שכן לעיתים אין בו כדי לשקף נאמנה את חומרת המקרה ונסיבותיו. זאת, על מנת לוודא היעדר פגיעה בעקרון השוויון ועל מנת להימנע מהטיה בלתי מוצדקת.

24. היה האסיר קטין בעת ביצוע העבירה, יהווה הדבר שיקול להימנע מעשיית שימוש בסעיף 10(א) לחוק, להוציא בנסיבות חריגות במיוחד. לעניין זה יש להתחשב בגילו של האסיר בעת ביצוע העבירה, ובמידת הקרבה שלו לגיל 18 כאשר ביצע את המעשה.

25. על פי הוראת סעיף 10(א) לחוק, ככל שיתרת הזמן לריצוי מלא של תקופת המאסר קטנה יותר, בתוך תקופת השליש, כך יפחת משקלם של השיקולים המפורטים בסעיף 10(א) לחוק כעילת התנגדות לשחרור. לפיכך, יש להתייחס לעונש שהאסיר כבר נשא מתוך תקופת השליש כשיקול מרכזי במכלול השיקולים.

26. ייתכנו מקרים שבהם בגין חומרת העבירה ונסיבותיה, יהיה מקום להתנגד לכל קיצור של תקופת המאסר. עם זאת, במקרים אחרים יהיה מקום שלא להתנגד מטעמיו של סעיף 10(א) לחוק אם חלף פרק זמן משמעותי מתקופת השליש. ככלל, בחלוף מחצית מתקופת השליש, יש לשיקול היטב אם להמשיך לעמוד על ההתנגדות לשחרור מטעמי סעיף 10(א) לחוק.

27. בכל עניין הכרוך ברגישות ציבורית מיוחדת, יוועץ פרקליט המחוז עם פרקליט המדינה.

28. אין בשיקולים המפורטים בהנחיה זו, שאינם בגדר רשימה סגורה, כדי לגרוע מכלל התנאים והשיקולים שיש לשוקלם – הכל, לפי נסיבות העניין.

29. ככל שהתקיימו התנאים לקיומו של סעיף 10(א) לחוק, ובנוסף לכך היה בהתנהגותו של האסיר בתקופת מאסרו כדי לחזק את אי-האמון שיוצר בציבור כתוצאה משחרורו של האסיר על-תנאי (לדוגמה, בריחה מהכלא או ביצוע עבירות קשות אחרות תוך כדי המאסר), יש לטעון גם טיעון זה אגב הטיעון לפי סעיף 10(א) לחוק.

³¹ רע"ב 5029/11 עסא נ' שירות בתי הסוהר, בעמ' 4 לפסק הדין (פורסם באר"ש, 25.9.11).

³² לדוגמה, במקרה שבו נגזרו על האסיר בדעת רוב 30 שנות מאסר, ושופט המיעוט קבע שיש לגזור על האסיר 20 שנות מאסר.